

Spoštovane dame, spoštovani gospodje, dragi gospod doktor!

Ko smo pred tremi leti na tem mestu s Tischlerjevo nagrado počastili takrat stoletnega Borisa Pahorja, pisatelja, svetovljana in Slovenca v pravem pomenu besede, sem odhajal iz te dvorane radostno srečen. Večer je izžareval lahkotnost in sproščenost zaradi spoznanja, da so vrednote – kot je ljubezen do slovenske besede in naroda – prav v zrcalu človeka s takšno življenjsko dobo in izkušnjo nekaj, kar presega naš vsakdanji trenutek. Res je, da je današnji nagrajenec v primerjavi z gospodom Pahorjem še pravi mladenič, toda če pozorno prisluhnimo njegovi življenjski zgodbi in poslanstvu, bomo lahko odkrili lok, ki sega od daljno preteklih časov v naš sodobni svet.

Kakšen je bil torej svet, v katerega se je na dan svete Neže, 21. januarja leta 1924, rodil otrok, ki bo pozneje sam o sebi rekel, da je Jakopčev France s Sapa? Majhna vas na severozahodnem delu Dolenjske je bila tedaj del kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev s kraljem Aleksandrom Karadordževićem na čelu. Sosednja Avstrija je bila republika, kjer je vladala koalicija krščansko-socialne stranke in velenemcev pod prelatom Ignacem Seiplom. V tem letu se je v Evropi dokončno uveljavil nov medij, ki so ga imenovali radio. Na Dunaju so prvo oddajo po radijskih valovih lahko slišali 14. julija 1924. Najpomembnejši zgodovinski dogodek tega leta pa je bil prav na dan rojstva malega Franceta, saj umre v večernih urah tega 21. januarja v Gorkiju v bližini Moskve Vladimir Iljič Uljanov, imenovan Lenin, idejni oče ideologije, ki bo s svojimi posledicami pa še kako posegla tudi v življenje novorojenčka.

Toda o tem se nič ne sluti v skromni hiši pri Jakopčevih na Sapu. Treba je mojstriti vsakdanjik, saj je mama Marija z malim Francetom sama, oče se je na železnici ponesrečil še pred sinovim rojstvom. Kulturno aktivna in razgledana ve, da bosta solidna izobrazba in ljubezen do petja najboljši popotnici za mladega Franceta. Po osnovi šoli je jasno, da fant, ki tako rad bere in s tako vnemo nastopa na odru, sodi v višje šole.

Tako postane France vse do današnjih časov živa priča delovanja kar treh gimnazijskih ustanov, ki upravičeno veljajo po kakovosti profesorjev in posredovanja znanja za elitne in jih bo vojni in povojni čas na žalost za dolgo časa

izbrisal z zemljevida slovenskega izobraževalnega sistema. Tu je najprej škofijska gimnazija in škofovi zavodi v Št. Vidu pri Ljubljani, po treh letih pa klasična gimnazija v Ljubljani in ne nazadnje begunska gimnazija z ravnateljem Markom Bajukom na čelu v Peggezu pri Lienzu, kjer dijak France maturira leta 1947 v tretji maturitetni skupini.

Toda tako daleč še nismo. Uka žejnega dijaka čaka prej še življenjska izkušnja, ki bi lahko napolnila cel roman. Demoni vojne morije že dvigajo glave, med ljudi se selita nezaupanje in strah in aprila 1941, ko se v Sloveniji začne druga svetovna vojna, s Sapa v Ljubljano prideš le še s posebno prepustnico italijanske okupatorske vojske. Začnejo se racije, streljanje, ubijanje nedolžnih in junija 1942, na dan Petra in Pavla, zajame vrtinec vojne mašinerije 18-letnega fanta, ki se prej ko slej čuti bolj primerne za knjige kot za puške in ideologije. Že gleda v italijanske puške, že je naložen na transport, že vidi prvič morje, že ve, da je v koncentracijskem taborišču Gonars, že strada, že joka na prvi božični večer daleč od doma, že čuti olajšanje, da spet pride domov. Deset dni kasneje spet mobilizacija, tokrat je pri vaških stražah v domačem Šmarju, najde svoj prostor v pisarni, ni mu treba ne na straže ne na patrolje in srečen je, da je tako. Toda smrtonosna nevarnost se vedno bolj bliža, vaške straže naj bi se zbrale na gradu Turjak. France zamuja, saj se še poslavlja od žlahte, že sliši streljanje, partizani udarjajo z vso silo, vaški stražarji, ki ostanejo živi, se razbežijo, France je spet doma. Tokrat traja samo teden dni. Spet je mobiliziran, zdaj je na drugem kraju fronte, postane partizan v drugi četi Cankarjeve brigade. Dodeljen je delavski četi, toda tudi tukaj je pisar, namesto krampa in lopate nosi torbo s pisalnim strojem. Čatež, Zaplaz, Moravče, Sveti Križ, vmes pa nemške rakete in napadi iz zasede, hoja brez konca in kraja in smrtonosna pošast se še bolj približa. France gleda spet v puško, nemški vojak ga bo ustrelil, če bo našel pri njem naboje. Toda France nima nič, še pisalni stroj je izgubil na begu. Že je spet na transportu, že stoji pred nemškim zasliševalcem, že je bos, ker mu je oficir ukradel čevlje, že se razlegajo govorice, da jih bodo peljali v Dachau, že so v Ljubljani, že izkoristijo zadnjo priložnost, že je zaenkrat spet rešen. France je zdaj pri skupini domobrancev, ki so nastanjeni na ljubljanskem gradu. Dol po Vegovi po hrano, to je Francetova naloga. Dokler ne sreča župana iz Šmarja, ki išče tajnika. In tako je decembra 1943 France rešen vojaške uniforme, kot civilist je zdaj tajnik na šmarški občini. Seveda okrog njega se vojna ihta, bratomorno obračunavanje le še stopnjujeta, tja do vigrednih dni leta 1945.

Zdaj postane jasno, da prihaja nova oblast, žejna maščevanja in obračunavanja, in tako tudi France razmišlja, da je bolje se umakniti za nekaj tednov, da se zadeve umirijo. Trije fantje s kolesi se odpravijo na pot, nič kaj veliko prtljage, saj bo trajalo le kak slab mesec, pa so spet doma. Od mame se poslovi in niti približno ne sluti, da bo trajalo celih deset let, da jo bo spet videl. V Ljubljani se razlegajo

govorice, treba bo naprej proti meji z Avstrijo, skozi Kranj, naprej v Tržič, gor proti Sveti Ani na Ljubelju, vpitje, vprege, zaskrbljeni obrazi, molitev, prepiranje in streljanje, govorice in negotovost – fantovski kolesarji sredi tega vrveža hitro napredujejo in se brez težav prebijejo skozi črno luknjo; zaradi nereda, kaosa jo morajo prehoditi kar trikrat – prvič na severno stran, drugič nazaj zaradi preplaha, češ da je partizanska zaseda, tretjič spet nazaj na pot, ki vodi na ono stran dol proti nemškemu Petru in naprej v Borovlje, čez Dravo proti Celovcu, dokler jih angleški vojaki ne porinejo s ceste, tja proti Vetrinju, kjer se razlegajo obširne njive. Tam sredi krompirjevih brazd, v vigradno vlažni zemlji vetrinjskega polja išče France svoje prenočišče, edino odeja usmiljenega šmarškega sovaščana mu nudi malo zaščite. Tako se uleže in skuša malo spati, morda se svetlikajo zvezde, napoči prva noč v deželi, ki je še ni videl in ki mu bo postala nova domovina.

Star je 21 let, in v naslednjih dneh bo postal priča tragedije, ki se bo za vedno zapisala kot črni madež v zgodovino slovenskega naroda. Sramotna izdaja Angležev, ki pod pretvezo, da bodo razorožene domobrance prepeljali v Italijo, vozijo nesrečneže v Pliberk in v Področco, da jih tam izročajo Titovi vojski. Kar sledi, so nečloveški obračun onemoglega besa in sla po maščevanju, množičen zločin nad deset tisočimi, ki Slovenijo še danes zaznamuje kot eno samo veliko grobišče. Nihče noče verjeti prvim, ki se vračajo, cele štiri dni trajajo transporti, šele potem se zaustavi konvoj smrti in v Vetrinju ostane okrog pet tisoč civilistov, ki jih angleške zasedbene oblasti kar kmalu preselijo v begunsko taborišče v Špitalu ob Dravi.

Cenjene dame, spoštovani gospodje! Življenjska zgodba mladega Franceta Vrbinca, ki je kot tisoče drugih pristal pred vrati Celovca kot begunec, nas spominja, kako kruto premeša vojna človeške usode, kako pahne posameznika v neizprosne odločitve.

Naš današnji nagrajenec je v pogovoru za slovensko televizijo v oddaji Pričevalci ob koncu povedal stavek, kot bi ga »namalal«: »Moram Boga do komolca zahvaliti, da me je pot pripeljala na Koroško.« Ja, gospod doktor, temu lahko samo pritrdimo, ne nazadnje prav zaradi takih stavkov, ki nam širijo naš besedni zaklad in nam kažejo vso lepoto slovenščine. A stavek ne velja le za vas osebno, temveč tudi za nas na Koroškem, saj so vojni begunci, ki so se vključili v življenje koroških Slovencev, jezikovno, kulturno in družbeno svoje prispevali k naši slovenski skupnosti in nam tako pomagali razširjati naša obzorja. Sam sem vedno čutil, kako je njihov pogled blagodejno presejal nas včasih majhen koroški svet in pri nas skušal vzbujati zanimanje za dogajanje tako v Sloveniji kot tudi med Slovenci po svetu. Zato je prav, da se na ta večer spomnimo vseh Slovencev, ki jih je usoda

vodila v tem prelomnem času v našo deželo. Res je, velika večina jih je kar kmalu šla po svetu in je v prvih letih bilo tako na strani koroških Slovencev kot tudi na strani beguncev veliko zadržanosti, nezaupanja in strahu. Tako sta v prvih povojnih letih stik z zdomstvom, zlasti v Združenih državah Amerike, Kanadi in Argentini ohranjevala in gradila predvsem Mohorjeva družba in pa nepozabni svetovni popotnik Vinko Zaletel, pozneje so obiski posameznikov, potem pa gostovanja raznih zborov povečali zanimanje in povezanost, kar se je izrazilo tudi v podelitvi Tischlerjeve nagrade Blažu Potočniku iz Toronta v letu 1995.

Med tistimi, ki so se z veliko vnemo vključili v življenje koroških Slovencev, naj omenim učiteljico Marinko Zihelr, nam vsem je znana kot Marija Inzko, mamo predsednika Narodnega sveta koroških Slovencev. Z nagrajencem je bila dostikrat sopotnica, bodisi kot priča časa, bodisi pri sodelovanju v cerkvenih ustanovah - s Katoliško akcijo pri koroški sinodi, bodisi kot zvesta in angažirana sodelavka pri Nedelji, Družini in domu in Mohorjevem koledarju.

Zgodbo povojnega begunstva pa zlasti ne moremo pripovedovati brez begunskih duhovnikov salezijancev. Aktivno so se vključili v kulturno in družbeno življenje koroških Slovencev in so bili med najbolj vnetimi podporniki novo ustanovljene Slovenske gimnazije v Celovcu. Še več: na marsikaterih področjih so orali ledino in kvaliteto pri gledališkem in glasbenem ustvarjanju spravili na raven, ki je še danes osnova bogatega kulturnega ustvarjanja v naših vrstah. Naj namesto podrobnejšega opisa delovanja teh duhovnikov omenim samo dva dogodka, ki sta neposredno povezana s sedanostjo.

Ravnokar smo se spomnili 70. obletnice Trikraljevske akcije, ki jo je v Žvabeku začel Janez Rovan, danes pa je med največjimi in najuspešnejšimi dobrodelnimi akcijami v Avstriji. Drugi dogodek pa je bil pred dvema tednoma, ko se je s slovesom zadnjih štirih šolskih sester spisalo zadnje poglavje zgodovine šole v Št. Rupertu pri Velikovcu. Že prej omenjeni Vinko Zaletel, ki je mimogrede tudi Tischlerjev nagrajenec, je iz tamkajšnje gospodinjske šole rad črpal igralski rezervoar in nekoliko starejši v publiku se boste prav gotovo dobro spomnili enega njegovih največjih režiserskih podvigov, uprizoritve misterija Brezmadežna, kjer je sodelovalo kar trideset šentruperških gojenk. Nastopili so v več mestih in skupaj je videlo to igro nad 6000 gledalcev.

In tu smo spet pri življenjski zgodbi našega nagrajenca. Pri tej igri nastopa izvrstni igralec in sicer v vlogi, ki je mu ne bi takoj prisodili: France Vrbinc igra vlogo Luciferja tako prepričljivo, da ga »angelska« dekleta v naslednjih tednih na cesti pozdravljajo le še s tem nazivom. Tu se že vidi, da se življenjska pot Franceta, ki je zdaj študent na graški univerzi, vedno bolj prepleta s prej omenjenim kulturnim

preporodom na južnem Koroškem. Franceta Cigana, najbolj prepoznavno osebnost med begunskimi duhovniki, je France poznal že od doma, zdaj skupaj z njim študira v Gradcu, skupaj sta pri graškem stolnem zboru, prepeva tudi pri moškem pevskem zboru graških študentov, ki ga vodi France Cigan. Ko se Cigan po študiju glasbe vrne na Koroško, pride najprej na Kamen, prof. Luskar, predstojnik salezijancev, povabi še Franceta, da bi jima delal družbo. Ker se zadeva glede preselitve v Ameriko vleče, France vabilo rad sprejme in že tu se kaže tista vrlina, ki jo bomo pozneje pri nagrajencu povsod srečali. Nikoli ne rine v prve vrste, toda rad pomaga, je rad zraven tam, kjer se rojeva kaj novega, je voljan pridati še svoje talente. Tako tudi na Kamnu: France je kuhar, organist, mežnar, hlapec za vse. Breme vojne stopa v ozadje, spet pride čas petja, igranja. S Ciganom obiskujeta koroške kraje, zbirata in zapisujeta stare koroške pesmi, France nastopa na vaških odrih, dežela in ljudje se počasi udomačijo v njegovem srcu.

In naenkrat je jasno: Jakopčev France s Sapa postane Franček s Kamna. Najprej le slutnja, a kmalu je jasno, da največ k temu prispeva mlada ljubezenska vez z dekletom iz sosednega Škocjana, točneje iz Srej, Zofej ji je ime, najmlajša iz Rondolfove družine. Z njim bo šla v Gradec in ko študent France leta 1960 promovira za doktorja filozofije, je še isto leto poroka. V Kortah pri župniku Holmarju si obljubita večno zvestobo in ljubezen, v dobrih in slabih dneh. In tako je tudi prišlo, zdaj že več kot pol stoletja, celih 55 let, in vsak, ki gospoda doktorja le malo pozna, ve in vidi, kako dobro uglašena naveza sta v dvoje. Nočem ugibati, kakšen je procentualni delež nagrade, ki pripada ženskemu delu zakonskega dvojčka, toda spoštovana gospa Vrbinc, bodite prepričani: naše spoštovanje, zahvala in aplavz ob koncu veljajo v enaki meri prav tako vam!

Da je vrnitev na Koroško zapečaten, za to je potreben še zadnji mozaični kamen, ki ga doda ravnatelj Mohorjeve družbe, prelat Janko Hornböck. Mladega doktorja filozofije, ki se v Gradcu mimogrede še izuči in zaposli kot črkostavec in lektor za starocerkvenoslovanska besedila, povabi na Koroško, da bi prevzel vodenje Mohorjeve tiskarne. 136 študentov beguncev študira v Gradcu, France je navsezadnje eden izmed treh, ki se vrnejo na Koroško. Tem bolj dobrodošel je tu in tako kar kmalu poleg Mohorjeve tiskarne vodi še založbo, nekaj tednov je celo urednik Kronike, poznejšega Našega tednika, postane odbornik Krščanske kulturne zveze. Vse znanje, ki se je v mladem življenju nabralo, zdaj pride prav in povsod so hvaležni, da je tu nekdo, ki zna pisati in formulirati v lepi knjižni slovenščini. Zdaj je tako daleč: Franček s Kamna postane gospod doktor Vrbinc.

Na petje tudi zdaj ne pozabi. Je zraven, ko se ustanavlja v Celovcu Mešani pevski zbor Jakob Petelin Gallus. Skupaj z ženo je temu osrednjemu zboru ostal zvest četrto stoletja, nekaj časa je tudi tajnik zbora, ki je kaj kmalu slovel zaradi pevskih turnej

po Koroškem, v zamejstvu, po Sloveniji. Nepozabna ostajata pevska turneja po Združenih državah Amerike in Kanadi, ki za doktorja Vrbinca pomeni snidenje z marsikaterim sopotnikom begunskih dni. Tudi na odru še nastopa: tako sodeluje pri gledališkem mejniku, ki presega svet odrskih desk. V vlogi cesarja nastopa v igri Martin Krpan v režiji Vinka Zaletela in dramatizaciji Jožeta Vombergerja. S to igro so nastopali v več koroških krajih in na Primorskem, predvsem pa nastopa prvič po vojni gledališka skupina Krščanske kulturne zveze v Sloveniji – v Mengšu -, kar je bistveno pomagalo pri normalizaciji odnosov z matico.

Ob vsem tem dogajanju pa doktor Vrbinc vedno bolj intenzivno sodeluje z dvema institucijama, ki določata njegovo nadaljnjo poklicno pot.

Spoštovani! V zadnjih dveh mesecih smo lahko praznovali dve pomembni obletnici: 50-letnico Katoliškega delovnega odbora, nekaj tednov pozneje pa 70-letnico slovenskega oddelka pri avstrijskem radiu. Obema ustanovama je skupno, da delujeta zunaj običajnih narodnostnih struktur kot – sicer zelo samostojna – oddelka v večjih enotah večinskega naroda. In pri obeh je danes zaposlenih več kot ducat nastavljenih, če h Katoliški akciji prištejemo tudi še Dušnopastirski urad in Nedeljo.

In pri obeh orje doktor Vrbinc ledino: pri radiu začenja točno pred 50-imi leti kot prosti sodelavec, vodja Helmut Hartmann mu zaupa mesečno rubriko »Cerkev in svet«. Pri Katoliški akciji pa je prvi laik, ki ga je za slovensko centralo nastavila koroška Cerkev.

V vlogi tajnika Katoliškega delovnega odbora je bil neposredno prisoten pri pomembnem mejniku naše povojne zgodovine. Ko padajo ob cestah krajevne table, pripravljajo v dvorani delavske zbornice delegati koroške škofijske sinode dokument, ki začrta smer, ki ji sledi politika šele desetletja pozneje. Kar je zapisano o sožitju med Nemci in Slovenci črno na belo, je treba skrbno pripraviti, ponekod gre za vsako črko. Treba je piliti, preoblikovati, strukturirati, spraviti v obliko in najpozneje tu se izkaže, da je imel Vinko Zwitter pri zaposlitvi doktorja Vrbinca zlato roko.

Leta 1973 se nudi priložnost, da postane dr. Vrbinc stalni urednik slovenskih oddaj, ki so imele takrat poleg vodja gospoda Hartmana le še eno redno urednico, gospo Miro Pehani. Doktor Vrbinc se tega novega izziva loti z njemu lastno vestnostjo in vnemo. V radiu vidi sodobni medij, ki ga Slovenci prej niso imeli. V nasprotju s knjigami je jezik tukaj živa stvar, in če vsak dan slišiš lepó izgovorjeno in pravilno slovenščino, je možnost le večja, da se te kaj prime. Tako razmišlja, ko pripravlja oddaje. Vedno ima v mislih, česa se bodo poslušalci naučili. Glasbeno šolan posluh

mu pride prav pri snemanju zborovskih nastopov, maš in podobno. Informativne oddaje razširi tudi z novicami po svetu. V spominu ostaja marsikatera oddaja, ki jih pripravlja z literati, s šolniki, s cerkvenimi sodelavci. Pri slovenskem oddelku avstrijskega radia dela doktor Vrbinč do upokojitve decembra 1985.

Zdaj je na papirju upokojenec, toda to je ena redkih slovenskih besed, ki jih gospod doktor ne pozna. Tako nadaljuje in ojači delovanje tam, kjer je nehal pred svojo zaposlitvijo za radio: postane predsednik Katoliške akcije, podpredsednik Društva narodopisnega inštituta Urban Jarnik. Na svojem domu si uredi pisarno in sredi knjig in z bolj ali manj brezhibno delujočim računalnikom, ki se ga v tej starosti navadi, opravlja do danes svoj »šiht«. Kot lektor, prevajalec in urednik je zanesljiv, neutruđen, natančen soustvarjalec pri skoraj vseh publikacijah Narodopisnega inštituta in Krščanske kulturne zveze. Med najbolj odmevne tu gotovo šteje serija življenjepisov koroških Slovencev Tako smo živeli Marije Makarovič. Sodelovanje se utrjuje tudi s koroško Caritas, kjer prevaja in lektorira vsa besedila, ki jih ta osrednja koroška dobrodelna ustanova hvalevredno v vseh desetletjih pripravlja tudi v slovenščini. Posebnost Vrbinčevega dela je, da si publikacijo z veliko strokovnostjo pogleda tako po obliki kot po vsebini in po jezikovni plati.

Pri Nedelji pa postane komentator, predvsem zaslovi z »Jezikovnim kotičkom«, tedensko rubriko, ki kar kmalu postane prava uspešnica in ki utrdi Vrbinčev sloves nesojene jezikovne avtoritete in to daleč prek koroških meja. Medtem sta na mizi že dve lični knjigi z Vrbinčevimi kotički in ne izdajam kake poslovne skrivnosti, če vam povem, da ravno v teh dneh zaključujemo tretjo knjigo, ki bo v nekaj tednih izšla pri Mohorjevi založbi.

S tem smo že pri zadnjih dveh jubilejih tega večera, saj je prva rubrika Jezikovnega kotička izšla v božični številki leta 1990 – pred 25-imi leti in tako sooblikuje podobo časopisa, ki v teh mesecih praznuje 90-letnico obstoja. Dr. Vrbinč se je v tem prvem kotičku lotil kar ene naših največjih nadleg, tujk. Seveda: prej ko slej se srečavamo v centru mesta in ne sredi mesta, čutimo dileme, kjer bi lahko zasledili zadrege, še naprej diskutiramo in ne razpravljamo, iščemo politične koncepte, namesto da bi našli politični osnutek. Gospoda doktorja to ne spravlja v obup, temveč ga spodbuja, da bo začel pripravljati 1251. kotiček, kjer bo še enkrat šarmantno opozoril na našo nedoslednost. Pri gospodu doktorju je v ospredju vedno spodbuda in ne vzvišenost učenjakov. Pa še ena posebna odlika nagrajenca se kaže ob tej rubriki. Gospod doktor je posebljena zanesljivost in zvestoba. V vseh teh 25-ih letih se je samo enkrat zgodilo, da nismo prejeli prispevka, pa še takrat je bil razlog bolezen.

Cenjene dame, spoštovani gospodje!

Ko sem spraševal kolege in znance o današnjem nagrajencu, so mi vsi brez izjeme povedali eno besedo. Spoštovanje. Vsi so doživeli, kako spoštljiv odnos ima doktor Vrbinc do knjig, kako gosposko spoštljivo govori o lepoti slovenske besede, kako prijazno spoštljivo se približa sočloveku, kako spoštljivo ohranja srčno vez do sorodnikov na Sapu, s kako spoštljivo toplino govori o ženi, o hčerki Andreji, ki z možem Petrom živi v Gradcu, in vnuku Jaki, ki medtem tudi že študira in pleza po stenah, ter sinu Mihi, ki mu je posebej v veselje, saj stopa po očetovih poteh. Je prav tako priznan slovenist in kot ravnatelj Slovenske gimnazije, zdaj pa kot nadzornik za dvojezično šolstvo, avtor šolskih knjig, tajnik Gallusa, komentator pri Nedelji, dejavno sooblikuje družbeno življenje koroških Slovencev.

In tako naj ta večer občuti naše globoko spoštovanje in našo veliko hvaležnost, da imamo med nami človeka besede.

Beseda mu je bila vedno zvesta spremljevalka: v domačih pesmih, v odrski govorici, med knjižnimi platnicami, na časopisnih straneh, prek radijskih valov. Predvsem in pa ne nazadnje pa Beseda, ki je bila na začetku. Beseda, ki se je razodela ljudstvu v puščavi in na begu. Beseda, ki pravi: Ne bojte se. Beseda, ki nam obljublja, da pademo v Gospodove roke, ker je njegovo usmiljenje neskončno. Beseda, ki nam pravi, da smo vsi romarji na poti in da je naša prava domovina v nebesih.

In nam vsem želim, da bomo ob koncu naše romarske poti na tem svetu podobno kot gospod doktor o življenju lahko rekli: Čisto brez haska pa ni bilo!